Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

8. november 2016 **

»Præjudiciel forelæggelse — miljø — direktiv 92/43/EØF — bevaring af naturtyper — artikel 6, stk. 3 — Århuskonventionen — offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet — artikel 6 og 9 — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — artikel 47 — ret til en effektiv retsbeskyttelse — projekt til opførelse af indhegning — den beskyttede lokalitet Strážovské vrchy — administrative procedure om tilladelse — miljøbeskyttelsesorganisation — anmodning om at opnå status som part i proceduren — afslag — sagsanlæg«

I sag C-243/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Najvyšší súd Slovenskej republiky (Republikken Slovakiets øverste domstol, Slovakiet) ved afgørelse af 14. april 2015, indgået til Domstolen den 27. maj 2015, i sagen:

Lesoochranárske zoskupenie VLK

mod

Obvodný úrad Trenčín,

procesdeltagere:

Biely potok a.s.,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, A. Tizzano, afdelingsformændene L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Juhász, M. Berger, A. Prechal (refererende dommer), M. Vilaras og E. Regan samt dommerne A. Rosas, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Jarašiūnas og C. Lycourgos,

generaladvokat: J. Kokott

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 18. april 2016,

* * Processprog: slovakisk.

efter at der er afgivet indlæg af:

— Lesoochranárske zoskupenie VLK ved advokátka I. Rajtáková

— den slovakiske regering ved B. Ricziová og M. Kianička, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved A. Tokár og L. Pignataro-Nolin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 30. juni 2016,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) og artikel 9 i konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet, der blev undertegnet i Århus den 25. juni 1998 og godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne ved Rådets afgørelse 2005/370/EF af 17. februar 2005 (EUT 2005, L 124, s. 1, herefter »Århuskonventionen«).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Lesoochranárske zoskupenie VLK (sammenslutning til beskyttelse af skovene VLK, herefter »LZ«), der er en miljøbeskyttelsesorganisation, som er oprettet i henhold til slovakisk ret, og Obvodný úrad Trenčín (distriktskontoret i Trenčín, Slovakiet) vedrørende den nævnte organisations anmodning om at blive anerkendt som part i den administrative procedure vedrørende en ansøgning om udstedelse af en tilladelse til et projekt til opførelsen af en indhegning med henblik på udvidelsen af et vildtreservat på en beskyttet lokalitet.

Retsforskrifter

International ret

3 Århuskonventionens artikel 2 med overskriften »Definitioner« bestemmer følgende i stk. 4 og 5:

»4. »Offentligheden«: en eller flere fysiske eller juridiske personer og, i henhold til national lovgivning eller praksis, disses foreninger, organisationer eller grupper.

5. »Den berørte offentlighed«: den del af offentligheden, som er berørt af, kan blive berørt af eller har en interesse i beslutningsprocesser, der vedrører miljøet; med sigte på denne definition skal ikke-statslige organisationer, der arbejder for at fremme miljøbeskyttelse, og som imødekommer alle krav efter national lovgivning, anses for at have en interesse.«

4 Århuskonventionens artikel 6 med overskriften »Offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter« bestemmer følgende:

»1. Hver part:

[…]

b) anvender, i overensstemmelse med sin nationale ret også bestemmelserne i denne artikel i relation til afgørelser vedrørende foreslåede aktiviteter, som ikke er indeholdt i anneks I, men som kan have væsentlig indvirkning på miljøet. Med henblik herpå afgør parterne, om en sådan foreslået aktivitet skal være undergivet disse bestemmelser.

[…]

2. Den berørte offentlighed informeres tidligt i en beslutningsproces på miljøområdet, på en passende, betimelig og effektiv måde, ved offentlig bekendtgørelse eller individuelt, afhængig af sagens omstændigheder […]

[…]

3. Offentlighedsprocedurerne skal omfatte rimelige tidsrammer for de forskellige faser, der tillader rimelig tid til at informere offentligheden i overensstemmelse med stk. 2, og til at offentligheden kan forberede sig på og opnå reel deltagelse under hele miljøbeslutningsprocessen.

4. Hver part sørger for, at offentligheden inddrages tidligt i processen, mens alle muligheder stadig er åbne, og effektiv offentlig deltagelse kan finde sted.

5. Hver part bør, efter omstændighederne, tilskynde potentielle ansøgere til, før ansøgning indgives, at identificere den berørte offentlighed, indlede diskussioner og at stille oplysninger til rådighed vedrørende formålet med ansøgningen.

6. Med forbehold af parternes rettigheder efter artikel 4, stk. 3 og 4, til at afslå adgang til visse oplysninger, stiller hver part krav om, at de kompetente offentlige myndigheder på forespørgsel, hvis dette kræves i national ret, giver den berørte offentlighed adgang til at gennemgå alle oplysninger, der er relevante for beslutningsprocedurer, omfattet af denne artikel, uden vederlag, og så snart oplysningerne foreligger. […]

[…]

7. Procedurer for offentlig deltagelse skal give offentligheden mulighed for at fremkomme med enten skriftligt eller, efter omstændighederne, ved en offentlig høring med ansøgeren, enhver kommentar, oplysning, analyse eller mening, som den finder relevant for den foreslåede aktivitet.

[…]«

5 Samme konventions artikel 9 med overskriften »Adgang til klage og domstolsprøvelse« bestemmer følgende i stk. 2-4:

»2. Hver part sikrer, inden for rammerne af dens nationale lovgivning, at medlemmer af den berørte offentlighed:

a) som har tilstrækkelig interesse, eller alternativt

b) hvis en parts administrative regler stiller krav herom, som hævder, at en rettighed er krænket,

har adgang til ved en domstol og/eller et andet ved lov etableret uafhængigt og upartisk organ at få prøvet den materielle og processuelle lovlighed af enhver afgørelse, handling eller undladelse, der er omfattet af bestemmelserne i artikel 6 og, hvor der er hjemmel i national ret og, med forbehold for stk. 3 nedenfor, af andre relevante bestemmelser i denne konvention.

Hvad der udgør tilstrækkelig interesse eller en krænkelse af en rettighed fastsættes i overensstemmelse med kravene i national ret og i overensstemmelse med det mål at give den berørte offentlighed vid adgang til klage og domstolsprøvelse inden for rammerne af denne konvention. Med henblik herpå skal den interesse, som en hvilken som helst ikke-statslig organisation, der opfylder de krav, der er fastsat i artikel 2, stk. 5, måtte have, anses for at være tilstrækkelig i relation til formålet med litra a) ovenfor. Sådanne organisationer skal også anses for at have rettigheder, der kan krænkes med henblik på formålet med litra b) ovenfor.

Bestemmelserne i dette stk. 2 udelukker ikke muligheden for foreløbig prøvelse ved en administrativ myndighed og påvirker ikke krav om udtømning af administrative klagemuligheder, forinden sagen påklages eller indbringes for domstolen, hvor et sådant krav måtte eksistere efter national ret.

3. I tillæg til og med forbehold for procedurerne om prøvelse efter stk. 1 og 2 ovenfor, sikrer hver part, at medlemmer af offentligheden, der opfylder eventuelle kriterier i national ret, har adgang til administrative eller retslige procedurer for at anfægte private personers og offentlige myndigheders handlinger og undladelser, der er i strid med de bestemmelser i national ret, der vedrører miljøet.

4. I tillæg til og med forbehold for stk. 1 skal procedurerne, der er fastsat i stk. 1, 2 og 3 ovenfor, stille tilstrækkelige og effektive retsmidler til rådighed, inklusive foreløbige retsmidler, hvor dette findes passende, der skal være rimelige og retfærdige, betimelige og ikke uoverkommeligt dyre. Afgørelser efter denne artikel skal være skriftlige eller registreres på skrift. Domstolsafgørelser og, når det er muligt, andre organers afgørelser skal være offentligt tilgængelige.«

EU-retten

6 Artikel 2, stk. 2, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT 1992, L 206, s. 7), som ændret ved Rådets direktiv 2006/105/EF af 20. november 2006 (EUT 2006, L 363, s. 368) (herefter »direktiv 92/43«), bestemmer følgende:

»De foranstaltninger, der træffes efter dette direktiv, tager sigte på at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper samt vilde dyre- og plantearter af fællesskabsbetydning.«

7 Artikel 3, stk. 1, i direktiv 92/43 bestemmer følgende:

»Der oprettes et sammenhængende europæisk økologisk net af særlige bevaringsområder under betegnelsen Natura 2000. Dette net, der består af lokaliteter, der omfatter de naturtyper, der er nævnt i bilag I, og levesteder for de arter, der er nævnt i bilag II, skal sikre opretholdelse eller i givet fald genopretning af en gunstig bevaringsstatus for de pågældende naturtyper og levestederne for de pågældende arter i deres naturlige udbredelsesområde.

Natura 2000-nettet omfatter ligeledes de særligt beskyttede områder, som medlemsstaterne har udlagt i medfør af [Rådets] direktiv 79/409/EØF [af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle (EFT 1979, L 103, s. 1)].«

8 Artikel 4 i direktiv 92/43 bestemmer følgende:

»1. På grundlag af kriterierne i bilag III (etape 1) og de relevante videnskabelige oplysninger foreslår hver medlemsstat en liste over lokaliteter, og det oplyses, hvilke naturtyper efter bilag I og hvilke naturligt hjemmehørende arter efter bilag II der findes på disse lokaliteter. […]

Listen sendes til Kommissionen inden tre år efter direktivets meddelelse sammen med oplysninger om hver lokalitet. […]

2. På grundlag af kriterierne i bilag III (etape 2) og for hvert af de ni biogeografiske områder, der er nævnt i artikel 1, litra c), nr. iii), og for hele det område, der er nævnt i artikel 2, stk. 1, opstiller Kommissionen i forståelse med hver af medlemsstaterne og på grundlag af medlemsstaternes lister et udkast til en liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning, hvoraf det fremgår, på hvilke lokaliteter der findes en eller flere prioriterede naturtyper, eller hvor der lever en eller flere prioriterede arter.

[…]

Den liste over lokaliteter, der er udvalgt som lokaliteter af fællesskabsbetydning, og som viser lokaliteter med en eller flere prioriterede naturtyper eller en eller flere prioriterede arter, vedtages af Kommissionen efter fremgangsmåden i artikel 21.

[…]

4. Når en lokalitet af fællesskabsbetydning er udvalgt efter fremgangsmåden i stk. 2, udpeger den pågældende medlemsstat denne lokalitet som særligt bevaringsområde hurtigst muligt […].

5. Så snart en lokalitet er opført på listen i stk. 2, tredje afsnit, er den omfattet af artikel 6, stk. 2, 3 og 4.«

9 Artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 bestemmer følgende:

»Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de – hvis det anses for nødvendigt – har hørt offentligheden.«

10 Dette direktivs artikel 7 bestemmer:

»Forpligtelserne i artikel 6, stk. 2, 3 og 4, i nærværende direktiv træder i stedet for forpligtelserne i artikel 4, stk. 4, første punktum, i direktiv [79/409] for så vidt angår de områder, der er udlagt som særligt beskyttede efter artikel 4, stk. 1, eller tilsvarende anerkendt efter artikel 4, stk. 2, deri, fra datoen for nærværende direktivs iværksættelse eller fra den dato, hvor en medlemsstat har udlagt eller anerkendt områderne efter direktiv [79/409], hvis denne dato er senere.«

Slovakisk ret

11 § 13, stk. 2, i zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny (lov nr. 543/2002 om beskyttelse af natur og landskab) bestemmer følgende:

»I områder, hvor et andet beskyttelsesniveau er påkrævet, er det nødvendigt at indhente miljøbeskyttelsestilladelse til

[…]

d) opførelse af en indhegning omkring en kommunal matrikel, med undtagelse af skovplanteskoler, frugtplantager og vinmarker.

[…]«

12 Denne lovs § 82, stk. 3, har følgende ordlyd:

»[…] [D]et er kun ansøgeren, der er part i proceduren vedrørende udstedelse af en tilladelse eller indrømmelse af en undtagelse, med mindre andet er bestemt i loven. […] Enhver organisation, der har status som juridisk person, og som i mindst et år har arbejdet for beskyttelsen af natur og landskab, […] og som skriftligt meddeler sin deltagelse i proceduren senest syv dage efter den i stk. 7 nævnte underretning, udgør en berørt person.«

13 Den nævnte bestemmelse i den ændrede udgave, der har været gældende siden den 1. december 2011, er affattet således:

»Det er kun ansøgeren, der er part i proceduren vedrørende udstedelse af en tilladelse eller indrømmelse af en undtagelse, med mindre andet er bestemt i loven. […] Organisationer, der har status som juridiske personer, og hvis hovedformål i mindst et år har været beskyttelse af miljøet, […] og som forinden har anmodet om at deltage i proceduren, […] er parter i proceduren, […] hvis de har bekræftet deres interesse i at være part skriftligt eller elektronisk ved indledningen af den administrative procedure. Erklæringen skal være fremsendt til den kompetente myndighed for naturbeskyttelse inden for den frist, som den pågældende myndighed har fastsat til dette formål, og samtidig indeholde oplysninger om indledningen af proceduren som en procedure, der kan påvirke interesserne for natur og naturområder, der er beskyttet i henhold til denne lov […]«

14 § 14 i Správny poriadok (lov om forvaltningsprocedurer) i den affattelse, der finder anvendelse i den foreliggende sag, bestemmer følgende:

»(1) Part i proceduren er enhver, hvis rettigheder, legitime interesser eller forpligtelser skal fastlægges med proceduren, eller hvis rettigheder, legitime interesser eller forpligtelser direkte kan omfattes af afgørelsen. Part i proceduren er også enhver, der, indtil det modsatte er bevist, gør gældende, at afgørelsen kan omfatte vedkommendes rettigheder, legitime interesser eller forpligtelser.

(2) Part i proceduren er også enhver, der opnår denne status i medfør af en lex specialis.«

15 I henhold til § 15a, stk. 2, i lov om forvaltningsprocedurer har en »deltagende part« ret til at blive underrettet om iværksættelsen af en administrativ procedure, at få adgang til sagsakter, som er indgivet af parterne i den administrative procedure, at deltage i høringer og i inspektioner på stedet samt at fremlægge beviser og andre elementer, på grundlag af hvilke afgørelsen træffes.

16 § 250b, stk. 2 og 3, i Občiansky súdny poriadok (civilprocesloven) i den affattelse, der finder anvendelse i den foreliggende sag, bestemmer følgende:

»(2) Såfremt sagsøgeren gør gældende, at den administrative myndigheds afgørelse ikke er blevet forkyndt for ham på trods af, at vedkommende burde have været anset for part i proceduren, vurderer retten ægtheden af dette udsagn, pålægger i givet fald den administrative myndighed at forkynde den omhandlede administrative afgørelse for den nævnte part og udsætter om nødvendigt dens eksigibilitet. Rettens afgørelse er bindende for den administrative myndighed. Når forkyndelsen er sket, oversender den administrative myndighed sagsakterne til retten med henblik på afgørelse i søgsmålet. Såfremt en ankesag indledes inden for rammerne af den administrative procedure efter gennemførelse af den retslige ordre om forkyndelse af den administrative afgørelse, giver den administrative myndighed straks retten meddelelse herom.

(3) Retten træffer kun foranstaltningerne i stk. 2, såfremt der er forløbet mindre end tre år fra datoen for den afgørelse, som ikke er blevet forkyndt sagsøgeren.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

17 Den 28. april 2004 informerede Den Slovakiske Republik Europa-Kommissionen om udlægningen af lokaliteten Strážovské vrchy (monts de Strážov, Slovakiet) med et samlet areal på ca. 59 000 hektar som særligt beskyttet område i henhold til direktiv 79/409 med henblik på at sikre beskyttelsen og formeringen af visse fuglearter af europæisk betydning såsom vandrefalken (*falco peregrinus*).

18 Ved Kommissionens afgørelse 2008/218/EF af 25. januar 2008 om vedtagelse af den første ajourførte liste over lokaliteter af fællesskabsbetydning i det alpine biogeografiske område (EUT 2008, L 77, s. 106) i henhold til direktiv 92/43 blev en del af denne lokalitet med et areal på ca. 29 000 hektar desuden opført på listen over lokaliteter af fællesskabsbetydning.

19 Den 18. november 2008 blev LZ informeret om, at distriktskontoret i Trenčín havde indledt en administrativ procedure vedrørende en ansøgning, indgivet af Biely potok a.s. om tilladelse til et projekt vedrørende opførelsen af en indhegning med henblik på udvidelsen af et reservat til opdræt af hjortedyr på parceller beliggende på den beskyttede lokalitet Strážovské vrchy.

20 LZ henvendte sig efterfølgende til denne myndighed, der havde tilsendt organisationen referatet af den mundtlige forhandling samt de forberedende dokumenter til afgørelsen om udstedelsen af den tilladelse, der var ansøgt om.

21 På baggrund af disse oplysninger anmodede LZ om udsættelse af den administrative procedure og henviste til oplysninger, der udelukkede udstedelsen af en tilladelse. LZ støttede sig i denne henseende navnlig på visse oplysninger i bemærkningerne fremsat den 3. december 2008 af Štátna ochrana prírody – Správa CHKO (Det offentlige kontor for naturbeskyttelse – afdeling for beskyttede naturområder, Slovakiet).

22 Ved en afgørelse af 23. april 2009 afslog distriktskontoret i Trenčín LZ's anmodning om at blive anerkendt som part i den administrative tilladelsesprocedure med den begrundelse, at den gældende lovgivning kun anerkender, at organisationer med status som juridiske personer som LZ har status som »berørt person«, men ikke som »part i proceduren«.

23 Den administrativ klage iværksat af LZ til prøvelse af denne afgørelse blev forkastet af Krajský úrad životného prostredia v Trenčíne (den regionale miljømyndighed i Trenčíne) med den samme begrundelse ved afgørelse af 1. juni 2009, der blev endelig den 10. juni 2009 (herefter er disse to afgørelser under ét benævnt »de i hovedsagen omhandlede afgørelser«).

24 Ved en afgørelse ligeledes af 10. juni 2009, der blev endelig den 19. juni 2009, udstedte distriktskontoret i Trenčín den tilladelse, som Biely potok havde ansøgt om.

25 Den 11. juni 2009 anlagde LZ sag til prøvelse af de i hovedsagen omhandlede afgørelser ved Krajský súd v Trenčíne (retten for regionen Trenčíne) med henblik på at opnå status som part i den administrative procedure navnlig på grundlag af Århuskonventionens artikel 9, stk. 3.

26 Efter at have udsat behandlingen af sagen på afsigelsen af Domstolens dom af 8. marts 2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125), annullerede denne ret de i hovedsagen omhandlede afgørelser bl.a. på grundlag af denne dom.

27 Ved afgørelse af 26. januar 2012 ophævede Najvyšší súd Slovenskej republiky (Republikken Slovakiets øverste domstol) dommen afsagt af Krajský súd v Trenčíne (retten for regionen Trenčíne) den 23. august 2011 og hjemviste sagen til denne.

28 Det fremgår af den nævnte afgørelse af 26. januar 2012 dels, at der i henhold til de slovakiske civilprocesretlige bestemmelser efter den endelige afslutning af den administrative procedure for så vidt angår realiteten – der i det foreliggende tilfælde skete med den afgørelse af 10. juni 2009, hvorved distriktskontoret i Trenčín imødekom ansøgningen om tilladelse – ikke længere er anledning til at foretage en selvstændig domstolsprøvelse af afgørelsen om afslag på anmodningen om at blive anerkendt som part i den administrative procedure, eftersom de proceduremæssige rettigheder, der tildeles ved denne status, kun kan udøves i det tilfælde, hvor sagen stadig verserer, hvorfor den person, der gør krav på denne status, ikke længere kan påberåbe sig disse rettigheder, når denne procedure er endeligt afsluttet for så vidt angår realiteten.

29 Dels fremgår det, at eftersom den retslige procedure vedrørende anerkendelsen af en sådan status i et sådant tilfælde skal afsluttes, bør den pågældende person underrettes om muligheden for at gøre krav på status som part i proceduren ved at iværksætte en appel som »forbigået part« i henhold til civilproceslovens § 250b, stk. 2, idet en sådan appel imidlertid skal være anlagt inden for den lovbestemte frist på tre år i civilproceslovens § 250b, stk. 3.

30 Ved en afgørelse af 12. september 2012 annullerede Krajský súd v Trenčíne (retten for regionen Trenčíne) for anden gang de i hovedsagen omhandlede afgørelser.

31 Ifølge denne ret blev afgørelsen af 10. juni 2009, hvorved distriktskontoret i Trenčín imødekom ansøgningen om tilladelse, truffet for tidligt, idet den retslige procedure vedrørende anmodningen om at opnå status som part i den administrative procedure endnu ikke var endeligt afsluttet under den administrative procedure vedrørende ansøgningen om tilladelse. Denne ret er af den opfattelse, at proceduren vedrørende ansøgningen om tilladelse burde have været udsat, indtil denne procedure var endeligt afsluttet.

32 Ved en afgørelse af 28. februar 2013 ophævede Najvyšší súd Slovenskej republiky (Republikken Slovakiets øverste domstol) dommen afsagt af Krajský súd v Trenčíne (retten for regionen Trenčíne) den 12. september 2012 i det væsentlige med den samme begrundelse som i dens afgørelse af 26. januar 2012.

33 Ved en afgørelse af 23. december 2013 afslog Krajský súd v Trenčíne (retten for regionen Trenčíne) LZ's anmodning om at opnå status som part i den procedure, og fandt det ikke nødvendigt, at LZ blev underrettet om muligheden for at gøre krav på status som part i proceduren ved at iværksætte en appel som »forbigået part« i henhold til civilproceslovens § 250b, stk. 2, idet fristen på tre år i civilproceslovens § 250b, stk. 3, i mellemtiden var udløbet.

34 Den forelæggende ret, ved hvilken LZ har anlagt søgsmål til prøvelse af denne afgørelse af 23. november 2013, er af den opfattelse, at henset til dom af 8. marts 2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125), opstår i det væsentlige spørgsmålet, om den grundlæggende ret til effektive retsmidler, der er fastsat i chartrets artikel 47, samt formålet om at sikre et højt niveau for beskyttelse af miljøet, som både direktiv 92/43 og Århuskonventionens artikel 9 tilsigter, er blevet iagttaget i en situation som den i hovedsagen omhandlede, der vedrører de rettigheder, som borgerne udleder af EU-retten, navnlig af artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43.

35 Den forelæggende ret er i denne henseende af den opfattelse, at det vil kunne antages, at den nationale procesret skal fortolkes således, at i en situation som den i hovedsagen omhandlede kan en administrativ procedure vedrørende udstedelse af en tilladelse ikke fortsættes og derfor heller ikke endeligt afsluttes, så længe den endelige retsafgørelse vedrørende anmodningen om at blive anerkendt som part i denne administrative procedure ikke er truffet.

36 I en sådan situation kan gennemførelsen af den administrative procedure vedrørende ansøgningen om tilladelse være i strid med det kontradiktoriske princip, for så vidt som det kun er ansøgeren af tilladelsen, der har status som part i denne procedure, og for så vidt som det ikke kan udelukkes, at i

mangel af deltagelse fra miljøbeskyttelsesorganisationerne som LZ i denne procedure bliver argumenterne til støtte for miljøbeskyttelse hverken fremført eller taget i betragtning, således at det grundlæggende formål med en sådan procedure, nemlig at sikre et højt niveau for beskyttelse af miljøet, ikke bliver opfyldt.

37 Omvendt ville det ligeledes kunne antages, at gennemførelsen af den administrative procedure vedrørende ansøgningen om tilladelse, selv når den retslige procedure vedrørende anmodningen om at opnå status som part i proceduren stadig verserer, giver mulighed for en særlig hurtig behandling af den nævnte ansøgning om tilladelse. Hvis denne administrative procedure ikke kunne gennemføres, uden at der var blevet truffet en endelig afgørelse om de retslige procedurer vedrørende opnåelsen af denne status, kunne ansøgeren om tilladelse foreholde de administrative organer en urimelig behandling.

38 Under disse omstændigheder har Najvyšší súd Slovenskej republiky (Republikken Slovakiets øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er det muligt at sikre adgangen til effektive retsmidler og retten til en upartisk domstol, som fastlagt i [chartrets] artikel 47 […], i tilfælde af en formodet krænkelse af retten til et højt miljøbeskyttelsesniveau, som gennemført på de af Den Europæiske Union fastsatte betingelser, i særdeleshed ved [direktiv 92/43], [idet dette navnlig bidrager] til høring af offentligheden angående et projekt, der kan have væsentlig indvirkning på særlige bevaringsområder i det europæiske økologiske net under betegnelsen [Natura] 2000, samt de rettigheder, som sagsøgeren i sin egenskab af national almennyttig miljøbeskyttelsesorganisation gør gældende i henhold til artikel 9 i Århuskonventionen og inden for de grænser, der er fastlagt i […] dom af 8. marts 2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125), selv når den nationale ret afbryder domstolsprøvelsen i en tvist angående vurderingen af en afgørelse, hvormed [denne organisation] er blevet nægtet status som part i en administrativ procedure vedrørende udstedelse af en tilladelse, således som det er sket i den foreliggende sag, og opfordrer [organisationen] til at anlægge sag og gøre gældende, at organisationen er blevet forbigået i denne administrative procedure?«

Om det præjudicielle spørgsmål

39 Den forelæggende ret ønsker nærmere bestemt oplyst, om chartrets artikel 47, sammenholdt med Århuskonventionens artikel 9, skal fortolkes således, at den er til hinder for – i en situation som den i hovedsagen omhandlede – en fortolkning af de nationale procesregler, hvorefter et søgsmål til prøvelse af en afgørelse om afslag på en miljøbeskyttelsesorganisations anmodning om at opnå status som part i en administrativ procedure om tilladelse til et projekt, der skal finde sted på en lokalitet, der er beskyttet i henhold til direktiv 92/43, ikke nødvendigvis skal pådømmes under denne procedures forløb, der kan afsluttes endeligt, før der er truffet en endelig retsafgørelse vedrørende opnåelsen af status som part, og automatisk afvises, når dette projekt tillades, hvilket tvinger denne organisation til at anlægge en anden type søgsmål med henblik på at opnå denne status som part og på, at de kompetente nationale myndigheders overholdelse af deres forpligtelser i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 3, undergives en domstolsprøvelse.

40 I hovedsagen har LZ, der er en miljøbeskyttelsesorganisation, ad rettens vej krævet status som part i en administrativ procedure om tilladelse med henblik på inden for rammerne af et søgsmål at kunne gøre rettigheder i henhold til EU-retten på miljøområdet gældende, for så vidt som denne organisation er af den opfattelse, at afgørelsen om tilladelse til det påtænkte projekt, der skal finde sted på en lokalitet, der er beskyttet i henhold til direktiv 92/43 som særligt beskyttet område eller lokalitet af fællesskabsbetydning, er blevet truffet i strid med de forpligtelser, der påhviler de nationale myndigheder i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 3.

41 Det fremgår i denne henseende af de sagsakter, som Domstolen er i besiddelse af, at i henhold til de gældende nationale procesregler kan en miljøbeskyttelsesorganisation som LZ kun ad rettens vej anfægte en afgørelse, der kan være i strid med artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, bl.a. inden for rammerne af et søgsmål, der er anlagt til prøvelse af en afgørelse om en senere tilladelse, såfremt denne organisation forinden er blevet formelt anerkendt som part i den pågældende procedure, i det foreliggende tilfælde proceduren om tilladelse til et projekt, der skal udføres på en beskyttet lokalitet.

42 Det bemærkes indledningsvis, at en passende vurdering i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 af en plan eller et projekts indvirkninger på den omhandlede lokalitet indebærer, at alle de aspekter af denne plan eller dette projekt, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil kunne påvirke bevaringsmålsætningen for lokaliteten, skal identificeres før godkendelsen heraf under hensyn til den bedste videnskabelige viden på området. De kompetente nationale myndigheder giver kun tilladelse til en aktivitet på den beskyttede lokalitet på betingelse af, at de har opnået vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger for den pågældende lokalitets integritet. Sådan forholder det sig, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at der ikke er sådanne virkninger (jf. i denne retning bl.a. dom af 24.11.2011, Kommissionen mod Spanien, C-404/09, EU:C:2011:768, præmis 99, og af 14.1.2016, Grüne Liga Sachsen m.fl., C-399/14, EU:C:2016:10, præmis 49 og 50).

43 Artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 medvirker således til at gennemføre det formål, der forfølges med de foranstaltninger, der er truffet i henhold til dette direktiv, der i medfør af direktivets artikel 2, stk. 2, består i at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper samt vilde dyre- og plantearter af betydning for EU, og det mere generelle formål i samme direktiv om at sikre et højt niveau af beskyttelse af miljøet for så vidt angår de lokaliteter, der er beskyttet i henhold til dette direktiv.

44 Det ville imidlertid være uforeneligt med den bindende virkning, som artikel 288 TEUF tillægger et direktiv, principielt at udelukke, at de forpligtelser, som det pålægger, kan påberåbes af de berørte personer. Den effektive virkning af direktiv 92/43 og dets formål, der er nævnt i denne doms foregående præmis, kræver, at borgerne kan påberåbe sig dem ved domstolene, og at de nationale domstole kan tage dette direktiv i betragtning som en del af EU-retten bl.a. med henblik på at kontrollere, om den nationale myndighed, der har udstedt en tilladelse vedrørende en plan eller et projekt, har overholdt de forpligtelser, der påhviler denne i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 3, som nævnt i denne doms præmis 42, og således har respekteret grænserne for den skønsmargin, som de kompetente nationale myndigheder er overladt ved denne bestemmelse (jf. i denne retning dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 66 og 69).

45 Artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 fastsætter desuden, at før de kompetente nationale myndigheder giver deres tilslutning til en plan eller et projekt, som nævnt i denne bestemmelse, skal de – hvis det anses for nødvendigt – have hørt offentligheden. Den nævnte bestemmelse skal sammenholdes med Århuskonventionens artikel 6, stk. 1, litra b), der er en integrerende del af Unionens retsorden.

46 Sidstnævnte bestemmelse fastsætter, at bestemmelserne i Århuskonventionens artikel 6 om offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter finder anvendelse i relation til afgørelser vedrørende foreslåede aktiviteter, som ikke er indeholdt i denne konventions anneks I, men som kan have væsentlig indvirkning på miljøet. Som det fremgår af denne artikel 6, stk. 3, 4 og 7, giver den bl.a. offentligheden ret til opnå »reel deltagelse under hele miljøbeslutningsprocessen« ved at fremkomme »med enten skriftligt eller, efter omstændighederne, ved en offentlig høring med ansøgeren, enhver kommentar, oplysning, analyse eller mening, som den finder relevant for den foreslåede aktivitet«. Denne inddragelse skal ske »tidligt i processen, mens alle muligheder stadig er åbne, og effektiv offentlig deltagelse kan finde sted«.

47 I hovedsagen er LZ, hvorom det er ubestridt, at denne organisation opfylder kravene i Århuskonventionens artikel 2, stk. 5, for at være omfattet af begrebet »den berørte offentlighed« som omhandlet i denne bestemmelse ligeledes omfattet af det bredere begreb »offentligheden«, der er nævnt i denne konventions artikel 6. Selv om et projekt til opførelse af en indhegning på en beskyttet lokalitet som den i hovedsagen omhandlede ikke er omfattet af de aktiviteter, som er indeholdt i Århuskonventionens anneks I, således som også generaladvokaten har anført i punkt 65 i dennes forslag til afgørelse, gør den omstændighed, at de kompetente nationale myndigheder har besluttet at indlede en tilladelsesprocedure for dette projekt i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, det imidlertid ligeledes muligt at antage, at disse myndigheder har fundet det nødvendigt at vurdere betydningen af dette projekts indvirkning på miljøet i henhold til Århuskonventionens artikel 6, stk. 1, litra b).

48 Sidstnævnte bestemmelse præciserer ganske vist, at anvendelsen af Århuskonventionens artikel 6 reguleres af den kontraherende parts nationale lovgivning. Denne præcisering skal imidlertid forstås således, at den udelukkende vedrører de nærmere bestemmelser for den offentlige deltagelse, der er uddybet i denne artikel 6, uden at dette berører den ret til deltagelse, som en miljøbeskyttelsesorganisation som LZ har, i henhold til denne artikel.

49 Det følger heraf, at en miljøbeskyttelsesorganisation, der som LZ opfylder kravene i Århuskonventionens artikel 2, stk. 5, har en ret i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, sammenholdt med Århuskonventionens artikel 6, stk. 1, litra b), til at deltage som omhandlet i denne doms præmis 46 i en procedure for vedtagelse af en afgørelse om en ansøgning om tilladelse til et projekt eller en plan, der kan have en væsentlig indvirkning på miljøet, for så vidt som der inden for rammerne af denne procedure skal træffes en af de i dette direktivs artikel 6, stk. 3, nævnte afgørelser.

50 Det bemærkes dernæst, at det ifølge fast retspraksis påhviler medlemsstaternes retsinstanser i medfør af princippet om loyalt samarbejde, der er indeholdt i artikel 4, stk. 3, TEU, at sikre retsbeskyttelsen af borgernes rettigheder i henhold til EU-retten. Ifølge artikel 19, stk. 1, TEU skal medlemsstaterne i øvrigt tilvejebringe den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre en effektiv retsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten (dom af 19.11. 2014, ClientEarth, C-404/13, EU:C:2014:2382, præmis 52). Hvad angår de administrative afgørelser, der er truffet inden for rammerne af artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, følger denne forpligtelse ligeledes af chartrets artikel 47.

51 Anvendelsesområdet for denne artikel i chartret for så vidt angår medlemsstaternes handlinger er defineret i chartrets artikel 51, stk. 1, hvorefter chartrets bestemmelser er rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten, og denne bestemmelse bekræfter Domstolens faste praksis om, at de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Unionens retsorden, kan anvendes i alle situationer, der reguleres af EU-retten, men ikke uden for sådanne situationer (jf. bl.a. dom af 30.6.2016, Toma og Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

52 Når en medlemsstat fastlægger procesregler, der finder anvendelse på søgsmål vedrørende udøvelse af de rettigheder, som en miljøbeskyttelsesorganisation har i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, sammenholdt med Århuskonventionens artikel 6, stk. 1, litra b), med henblik på, at de kompetente nationale myndigheders afgørelser bliver kontrolleret i forhold til de forpligtelser, de er pålagt i henhold til disse bestemmelser, gennemfører denne medlemsstat de forpligtelser, der følger af disse bestemmelser, og bør således anses for at gennemføre EU-retten som omhandlet i chartrets artikel 51, stk. 1.

53 Det må under disse omstændigheder fastslås, at Domstolen har kompetence til at besvare det forelagte præjudicielle spørgsmål, for så vidt som det vedrører chartrets artikel 47.

54 Adgangen til effektive retsmidler og retten til en upartisk domstol i chartrets artikel 47 indebærer bl.a. retten til effektive retsmidler ved en domstol.

55 Hvad angår den nævnte adgang til effektive retsmidler bemærkes, at Århuskonventionens artikel 9, stk. 2, giver de miljøbeskyttelsesorganisationer, der opfylder kravene i denne konventions artikel 2, stk. 5, hvilket er tilfældet for LZ, en adgang til domstolsprøvelse, for så vidt som denne domstolsprøvelse er rettet mod en afgørelse, der er omfattet af anvendelsesområdet for den nævnte artikel 9, stk. 2.

56 De afgørelser, der træffes af de kompetente nationale myndigheder inden for rammerne af artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 – uanset om de vedrører en anmodning om deltagelse i en tilladelsesprocedure, vurderingen af behovet for en miljøvurdering af en plan eller et projekts indvirkninger på en beskyttet lokalitet, eller om konklusionerne af en sådan vurdering vedrørende risiciene ved et sådan projekt eller en sådan plan for lokalitetens integritet er passende, og uanset om de er uafhængige eller indarbejdet i afgørelsen om tilladelse – er afgørelser, der er omfattet af anvendelsesområdet for Århuskonventionens artikel 9, stk. 2.

57 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 80 i forslaget til afgørelse, er de afgørelser, der er truffet af de nationale myndigheder, der er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, som ikke vedrører en aktivitet, der er indeholdt i Århuskonventionens anneks I, nævnt i denne konventions artikel 6, stk. 1, litra b), og er således omfattet af anvendelsesområdet for dennes artikel 9, stk. 2, for så vidt som disse afgørelser indebærer, at de kompetente myndigheder inden udstedelsen af en tilladelse til en aktivitet vurderer, om denne, henset til omstændighederne i den foreliggende sag, kan have en væsentlig indvirkning på miljøet,

58 Det følger imidlertid af Århuskonventionens artikel 9, stk. 2, at denne bestemmelse begrænser det skøn, som medlemsstaterne råder over ved fastlæggelsen af de nærmere bestemmelser for de søgsmål, der er nævnt heri, idet denne har til formål at give »en vid adgang til klage og domstolsprøvelse« for den berørte offentlighed, hvilket omfatter de miljøbeskyttelsesorganisationer, der opfylder kravene i denne konventions artikel 2, stk. 5, (jf. analogt for så vidt angår artikel 10a i Rådets direktiv 85/337/EØF af 27. juni 1985 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (EFT 1985, L 175, s. 40), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/35/EF af 26. maj 2003 (EUT 2003 L 156, s. 17, herefter »direktiv 85/337), som svarer næsten ordret til Århuskonventionens artikel 9, stk. 2, dom af 16.4.2015, Gruber, C-570/13, EU:C:2015:231, præmis 39).

59 Disse organisationer skal derfor nødvendigvis ad rettens vej kunne påberåbe sig de nationale retsregler, som gennemfører Unionens miljølovgivning, samt de EU-retlige miljøbestemmelser, der har direkte virkning (jf. analogt for så vidt angår artikel 10a i direktiv 85/337, dom af 15.10.2015 Kommissionen mod Tyskland, C-137/14, EU:C:2015:683, præmis 92).

60 Blandt de rettigheder, som en sådan ikke-statslig organisation bør kunne gøre gældende inden for rammerne af en domstolsprøvelse, som nævnt i Århuskonventionens artikel 9, stk. 2, findes de nationale retsregler, der følger af artikel 6 i direktiv 92/43 (jf. analogt for så vidt angår artikel 10a i direktiv 85/337, dom af 12.5.2011, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen, C-115/09, EU:C:2011:289, præmis 49 og 58).

61 En sådan organisation skal således inden for rammerne af en sådan domstolsprøvelse kunne anfægte ikke blot afgørelsen om ikke at foretage en passende vurdering af den påtænkte plan eller det påtænkte projekts indvirkninger på den pågældende lokalitet, men ligeledes i givet fald vurderingen af, om den er behæftet med mangler (jf. analogt for så vidt angår artikel 10a i direktiv 85/337, dom af 7.11.2013, Gemeinde Altrip m.fl., C-72/12, EU:C:2013:712, præmis 37).

62 Det bemærkes desuden, at Århuskonventionens artikel 9, stk. 4, kræver, at de i konventionens artikel 9, stk. 2, nævnte procedurer stiller »tilstrækkelige og effektive retsmidler« til rådighed.

63 Med henblik på at besvare den forelæggende rets spørgsmål skal det undersøges, om chartrets artikel 47, sammenholdt med Århuskonventionens artikel 9, stk. 2 og 4, er til hinder for – i en situation som den i hovedsagen omhandlede – en fortolkning af de nationale procesregler, hvorefter et søgsmål, der er anlagt af en miljøbeskyttelsesorganisation, der opfylder betingelserne i denne konventions artikel 2, stk. 5, til prøvelse af en afgørelse om afslag på denne organisations anmodning om at opnå status som part i en administrativ procedure om tilladelse til et projekt, der skal finde sted på en lokalitet, der er beskyttet i henhold til direktiv 92/43, ikke nødvendigvis skal pådømmes under denne procedures forløb, der kan afsluttes endeligt, før der er truffet en endelig retsafgørelse vedrørende opnåelsen af status som part, og automatisk afvises, når dette projekt tillades, hvilket således tvinger denne organisation til at anlægge en anden type søgsmål med henblik på at opnå denne status som part og på, at de kompetente nationale myndigheders overholdelse af deres forpligtelser i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 3, undergives en domstolsprøvelse.

64 Selv om det ganske vist i princippet alene påhviler den forelæggende ret at foretage denne vurdering, er Domstolen ikke desto mindre i henhold til bestemmelserne i EU-retten kompetent til at fastlægge de kriterier, som denne ret kan eller skal anvende ved denne vurdering. Der er desuden intet til hinder for, at en national retsinstans anmoder Domstolen om at udtale sig om anvendelsen af de nævnte bestemmelser, i den foreliggende sag dog på den betingelse, at denne nationale retsinstans – på baggrund af alle oplysningerne i sagen, som denne råder over – fastlægger og vurderer alle de faktiske omstændigheder, der er nødvendige med henblik herpå (jf. i denne retning dom af 3.12.2015, Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, præmis 51 og 52).

65 Efter denne præcisering skal det bemærkes, at da der ikke findes EU-retlige bestemmelser på området, tilkommer det hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at fastsætte de processuelle regler for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, idet medlemsstaterne er forpligtet til konkret at sikre, at disse rettigheder effektivt beskyttes, og navnlig sikre adgangen til effektive retsmidler og til en upartisk domstol, som er fastsat i chartrets artikel 47 (jf. i denne retning dom af 8.3.2011, Lesoochranárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, præmis 47, og af 15.9.2016, Star Storage m.fl., C-439/14 og C-488/14, EU:C:2016:688, præmis 46).

66 Det bemærkes i denne henseende, at artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 indfører en procedure for forudgående kontrol, der er baseret på et strengt kriterium for at udstede tilladelse, der ved integration af forsigtighedsprincippet gør det muligt effektivt at forebygge, at beskyttede lokaliteters integritet skades som følge af påtænkte planer eller projekter, idet den forpligter de kompetente nationale myndigheder til at afslå at udstede tilladelse til en plan eller et projekt, når der er usikkerhed om, hvorvidt disse planer eller projekter har skadelige virkninger for sådanne lokaliteters integritet (jf. i denne retning bl.a. dom af 7.9.2004, Waddenvereniging og Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, præmis 57 og 58, og af 14.1.2016, Grüne Liga Sachsen m.fl., C-399/14, EU:C:2016:10, præmis 48).

67 Selv om det i hovedsagen er ubestridt, at LZ i et vist omfang har kunnet deltage i tilladelsesproceduren med status som »berørt person«, hvilket bl.a. har givet organisationen mulighed for på baggrund af en miljømyndigheds bemærkninger at fremsætte argumenter med henblik på at godtgøre, at det i hovedsagen omhandlede projekt kan påvirke en lokalitets integritet, svarer denne status imidlertid ikke til at være »part i proceduren«.

68 Under disse omstændigheder giver fortolkningen af de nationale procesregler, der er anfægtet af LZ, hvorefter et søgsmål til prøvelse af en administrativ afgørelse om afslag på at opnå status som part i en tilladelsesprocedure ikke nødvendigvis skal pådømmes under denne procedures forløb og automatisk afvises ved udstedelsen af den anmodede tilladelse, ikke mulighed for at sikre en organisation som LZ en effektiv retsbeskyttelse af de forskellige prærogativer, som følger af offentlighedens ret til deltagelse i henhold til Århuskonventionens artikel 6, således som det er præciseret i denne doms præmis 46.

69 Det fremgår således af de oplysninger i sagen, som Domstolen råder over, at såfremt LZ var blevet tildelt status som »part i proceduren«, havde denne status givet organisationen mulighed for at deltage mere aktivt i beslutningsprocessen ved en yderligere og mere relevant uddybning af sine argumenter vedrørende risiciene for det påtænke projekts skade på lokalitetens integritet, hvilke de kompetente myndigheder i øvrigt burde have taget i betragtning inden udstedelsen af tilladelsen og gennemførelsen af dette projekt.

70 Den forelæggende ret har i denne henseende desuden henvist til, at for så vidt som ansøgeren om tilladelse automatisk er part i proceduren, kan det ikke udelukkes, at i mangel af deltagelse fra en miljøbeskyttelsesorganisation som LZ med status som part i den administrative procedure bliver argumenterne til støtte for miljøbeskyttelse hverken fremført eller taget i betragtning, således at det grundlæggende formål med den i artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 nævnte procedure, nemlig at sikre et højt niveau for beskyttelse af miljøet, ikke bliver opfyldt.

71 Det bemærkes desuden, at den status som »berørt person«, som LZ opnåede i hovedsagen, ikke er tilstrækkelig til at gøre dennes argumenter vedrørende lovligheden af afgørelsen om udstedelse af tilladelsen gældende inden for rammerne af en domstolsprøvelse, idet det er nødvendigt at have status som »part i proceduren« for at kunne anlægge et sådan søgsmål.

72 Under disse omstændigheder må det fastslås, at fortolkningen af de nationale procesregler, der er anfægtet af LZ, hvorefter anlæggelsen af et søgsmål til prøvelse af en administrativ afgørelse om afslag på at opnå status som part i en tilladelsesprocedure ikke er til hinder for, at sidstnævnte procedure afsluttes endeligt, og at dette søgsmål automatisk og under alle omstændigheder afvises, når den pågældende tilladelse er udstedt, ikke under hensyn til formålet om at give en vid adgang til klage og domstolsprøvelse af miljømæssige afgørelser sikrer en effektiv retsbeskyttelse af de rettigheder, som en miljøbeskyttelsesorganisation har i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, sammenholdt med Århuskonventionens artikel 6, stk. 1, litra b), med henblik på at undgå særlig skade på lokaliteternes integritet, der er beskyttet i henhold til dette direktiv.

73 På baggrund af det ovenstående skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at chartrets artikel 47, sammenholdt med Århuskonventionens artikel 9, stk. 2 og 4, for så vidt som den fastsætter retten til en effektiv retsbeskyttelse – på en måde, som sikrer en vid adgang til domstolsprøvelse – af de rettigheder, som en miljøbeskyttelsesorganisation, der opfylder kravene i denne konventions artikel 2, stk. 5, har i henhold til EU-retten, i det foreliggende tilfælde artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43, sammenholdt med denne konventions artikel 6, stk. 1, litra b), skal fortolkes således, at den i en situation som den i hovedsagen omhandlede er til hinder for en fortolkning af de nationale procesregler, hvorefter et søgsmål til prøvelse af en afgørelse om afslag på en sådan organisations anmodning om at opnå status som part i en administrativ procedure om tilladelse til et projekt, der skal finde sted på en lokalitet, der er beskyttet i henhold til dette direktiv, ikke nødvendigvis skal pådømmes under denne procedures forløb, der kan afsluttes endeligt, før der er truffet en endelig retsafgørelse vedrørende opnåelsen af status som part, og automatisk afvises, når dette projekt tillades, hvilket tvinger denne organisation til at anlægge en anden type søgsmål med henblik på at opnå denne status som part og på, at de kompetente nationale myndigheders overholdelse af deres forpligtelser i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 3, undergives en domstolsprøvelse.

Sagens omkostninger

74 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, sammenholdt med artikel 9, stk. 2 og 4, i konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet, der blev undertegnet i Århus den 25. juni 1998 og godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne ved Rådets afgørelse 2005/370/EF af 17. februar 2005, skal, for så vidt som den fastsætter retten til en effektiv retsbeskyttelse – på en måde, som sikrer en vid adgang til domstolsprøvelse – af de rettigheder, som en miljøbeskyttelsesorganisation, der opfylder kravene i denne konventions artikel 2, stk. 5, har i henhold til EU-retten, i det foreliggende tilfælde artikel 6, stk. 3, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, som ændret ved Rådets direktiv 2006/105/EF af 20. november 2006, sammenholdt med denne konventions artikel 6, stk. 1, litra b), fortolkes således, at den i en situation som den i hovedsagen omhandlede er til hinder for en fortolkning af de nationale procesregler, hvorefter et søgsmål til prøvelse af en afgørelse om afslag på en sådan organisations anmodning om at opnå status som part i en administrativ procedure om tilladelse til et projekt, der skal finde sted på en lokalitet, der er beskyttet i henhold til dette direktiv, ikke nødvendigvis skal pådømmes under denne procedures forløb, der kan afsluttes endeligt, før der er truffet en endelig retsafgørelse vedrørende opnåelsen af status som part, og automatisk afvises, når dette projekt tillades, hvilket tvinger denne organisation til at anlægge en anden type søgsmål med henblik på at opnå denne status som part og på, at de kompetente nationale myndigheders overholdelse af deres forpligtelser i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 3, undergives en domstolsprøvelse.

Underskrifter